

Δημήτριος Κανατσούλης

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΝΑΤΣΟΥΛΗΣ
(1907-1989)

Ὁ Δημήτριος Κανατσούλης, ὑφηγητῆς καὶ κατόπιν καθηγητῆς τῆς Ἀρχαίας Ἱστορίας στὴν Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, συνέδεσε, ὅσο κανεὶς ἄλλος ἀπὸ τοὺς σύγχρονους Ἕλληνες ἱστορικοὺς τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος, τὸ ἐρευνητικὸ του ἔργο μὲ τὴν ἱστορία τῆς Μακεδονίας. Μετὰ τὶς ἐγκύκλιες σπουδές του στὴν Σιάτιστα, ὅπου γεννήθηκε, τὶς σπουδές του στὴν Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (1925-1929), τὴν διδακτικὴ του δράση στὴν Ἀναργύρειο καὶ Κοργιαλλένειο Σχολὴ Σπετσῶν καὶ στὸ Γυμνάσιο τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας του (1929-1936), ἐργάσθηκε, ὡς ὑπότροφος τοῦ Μανουσείου κληροδοτήματος, ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τοῦ καθηγητῆ τῆς Ἀρχαίας Ἱστορίας τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου Walter Otto γιὰ τὴν ἐκπόνηση διδακτορικῆς διατριβῆς μὲ θέμα ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Μακεδονίας τῶν ἐλληνιστικῶν χρόνων (Antipatros. Ein Beitrag zur Geschichte Makedoniens in der Zeit Philipps, Alexanders und der Diadochen)¹. Μετὰ τὴν ἔγκριση τῆς διατριβῆς του (τὸ 1939) ἐπέστρεψε στὴν Ἑλλάδα, ὅπου ὑπηρέτησε ὡς καθηγητῆς στὸ Β΄ Γυμνάσιο Ἀρρένων Θεσσαλονίκης (ὡς τὸ 1947), κατόπιν δὲ ὡς διευθυντῆς τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Θεσσαλονίκης. Τὸ 1955 ἐξελέγη ὑφηγητῆς τῆς Ἀρχαίας Ἱστορίας στὴν Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, μὲ τὴν μελέτη «Τὸ κοινὸν τῶν Μακεδόνων»², καὶ τὸ 1971 τακτικὸς καθηγητῆς. Ἡ συγγραφικὴ δράση του ὡς τὴν συνταξιοδότησή του (τὸ 1973) ἀφοροῦσε κυρίως τὴν ἱστορία τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης τῶν ἐλληνιστικῶν καὶ ρωμαϊκῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων.

Τὸ ἐρευνητικὸ ἔργο τοῦ Δ. Κανατσούλη περιλαμβάνει εἰδικές καὶ γενικές μελέτες. Δύο σύντομα, ἀλλὰ περιεκτικὰ ἄρθρα ἀναφέρονται στὸ πρόβλημα τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἐλίμειας («Μακεδονικά», 2, 1949) καὶ στὴν ἱστορία τῆς Βέροιας κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους («Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον», 1952). Καρπὸς τῶν σχετικῶν ἔρευ-

1. Δημοσιεύθηκε στὰ «Μακεδονικά» 8 (1968) 121-184.

2. Δημοσιεύθηκε στὰ «Μακεδονικά» 3 (1955/6) 27-102.

νών του ήταν έξ' αλλου ή διάλεξη για τήν ἀρχαία Λητή πού δημοσιεύθηκε τὸ 1961 ἀπὸ τὸν Σύλλογο Ληταίων Θεσσαλονίκης. Τρεῖς μελέτες μὲ θέμα τήν μακεδονικὴ πόλη πού δημοσιεύθηκαν στὰ «Μακεδονικά» (τὸ 1960 καὶ 1963) ἔχουν συνθετικὸ χαρακτῆρα καὶ ἀποτελοῦν βασικῆς σημασίας συμβολές στὴν ἱστορία τῆς ἀρχαίας Μακεδονίας. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὰ ἄρθρα του πού ἀναφέρονται στὸ «Κοινὸν τῶν Μακεδόνων» («Ἑλληνικά», 1953) καὶ τὸ «Κοινὸν τῶν Ἑλιμειωτῶν» («Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον», 1959), τὶς ρωμαϊκὲς πόλεις στὴν Μακεδονία («Μακεδονικά», 1965) καὶ ἰδιαίτερα τὴν μελέτη του «Ἡ Μακεδονικὴ Προσωπογραφία ἀπὸ τοῦ 148 π.Χ. μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Μ. Κωνσταντίνου» (Θεσσαλονίκη 1955). Στὶς ἐργασίες αὐτὲς (πού προϋποθέτουν τὴν ἐρευνα τῶν ἐπιγραφῶν), ὅπως καὶ στὴν νηφάλια ἀξιολόγηση τῶν γραμματειακῶν πηγῶν, βασίζονται οἱ συνθετικὲς μελέτες πού δημοσιεύθηκαν κατὰ τὴν δεκαπενταετία 1964-1979: «Ἡ Μακεδονία μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Ἀρχελαίου - Ἐξωτερικὴ Πολιτικὴ» (1964), «Ἱστορία τῆς Μακεδονίας μέχρι τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου» (1964), «Ἡ συμβολὴ τῶν πρὸ τοῦ Φιλίππου Β' Μακεδόνων βασιλέων εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ εἰς τὴν ἐν γένει ἐξέλιξιν τῆς Μακεδονίας» (1974), «Ἡ Μακεδονία ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς ἀνόδου τοῦ Φιλίππου Β' - Ἐσωτερικὴ ἱστορία» (1976), «Ἡ Θράκη κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους» (1979). Οἱ μελέτες αὐτὲς ἐκδόθηκαν ἀπὸ τὴν Ἑταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν, τῆς ὁποίας ὁ Δημήτριος Κανατσούλης ὑπῆρξε παλαιὸ μέλος. Ἐπίσης ὑπῆρξε μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Συντάξεως τοῦ περιοδ. «Μακεδονικά» ἀπὸ τὸν 6ο τόμο (1964-1965).

Μακρὰ ἀπὸ ἰδεολογικὲς προκαταλήψεις διαφόρων εἰδῶν καὶ ἐρασιτεχνικὲς προχειρότητες, ἡ προσφορὰ τοῦ Δ. Κανατσούλη στὴν ἱστορία τῆς ἀρχαίας Μακεδονίας διακρίνεται γιὰ τὴν ἀκρίβεια τῶν πληροφοριῶν καὶ τὴν νηφαλιότητα τῶν συμπερασμάτων. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ βρῆ τὴν ἀναγνώριση πού τῆς ἀξίζει.